

Голові спеціалізованої вченої ради
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
доктору філологічних наук, професору
Крисановій Тетяні Анатоліївні

ВІДГУК

Офіційного опонента **Кащишин Наталії Євгенівни**,
кандидата філологічних наук, доцента,
доцента кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка,
на дисертацію **Федік Юлії Михайлівни**
**«Мультимодальні засоби маніфестації образу політика
(на матеріалі американських масмедійних карикатур)»**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 035 Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки.

1. Актуальність дисертаційного дослідження. У сучасних лінгвістичних студіях особливу роль все частіше відіграють дослідження, сфокусовані на проблематиці вербальних та невербальних засобів, їх ролі у продукуванні дискурсів та впливі на суспільство. Політична масмедійна карикатура – цікаве лінгвістичне явище, що поєднує риси масмедійного та політичного дискурсу, і становить особливий інтерес для вивчення з огляду на культурно-історичний контекст американського суспільства. Поліаспектне дослідження структурних, семантичних, функційних та стилістичних особливостей американської політичної карикатури, а також синергії вербальних та невербальних складників дозволяє виявити прямий і прихований вплив на свідомість реципієнта і зумовлює необхідність формування цілісного образу американського політикуму крізь призму

їх візуальних портретів.

Ураховуючи зазначене вище, вважаємо, що дисертація Федік Ю. М. є актуальною науковою роботою, що відповідає викликам сьогодення, і є перспективною для подальших лінгвістичних досліджень.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Детальне ознайомлення з дослідженням Федік Ю. М. дає підстави стверджувати, що висновки і результати дисертаційної праці є науково обґрунтованими й достовірними, і базуються на професійному застосуванні методів дослідження. Поєднання загальнонаукових та спеціальних методів (метод контент-аналізу, семіотичний аналіз, дискурс-аналіз та метод графічної композиції, а також мультимодальний аналіз) дозволило дисертантці ґрунтовно дослідити кореляцію вербального й невербального модусів в структурі карикатури та ідентифікувати різноманітні засоби реалізації комунікативного наміру продуцента.

Можемо стверджувати, що дисертація характеризується логічною структурою, а її теоретико-методологічна база дослідження представлена детально та вичерпно.

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в роботі *вперше* проведено дослідження політичних масмедійних карикатур як мультимодальних комунікативних утворень з урахуванням різних параметрів; з'ясовано особливості взаємодії вербальних і невербальних елементів у сфері їх функціонування та базових параметрів інтегративних політичного й масмедійного дискурсів. Дослідження жанру політичних масмедійних карикатур *вперше* здійснено на перетині кількох домінуючих лінгвістичних парадигм: структурно-семантичної, комунікативно-прагматичної, функційної та мультимодальної. Новим у роботі є дослідження американської політичної масмедійної карикатури в реальному

середовищі, її використання з урахуванням актуального соціокультурного інформаційного контексту відповідного суспільства та комунікаційних параметрів її творення, передачі та сприйняття закодованого змісту. Вперше здійснено спробу виокремлення типів карикатур та комплексного аналізу їх графічних елементів, а також з'ясування впливу на реципієнта через призму мультимодальних стилістичних засобів; систематизовано відповідні одиниці аналізу досліджуваних прийомів.

4. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення обсягу.

Дисертаційне дослідження Федік Ю. М. є самостійною, завершеною, чіткою та логічно викладеною науковою роботою. Дисертація містить вступ, 3 розділи і висновки до них, загальні висновки, бібліографію, 4 додатки. Робота відмінно проілюстрована зображеннями, що дозволяє розуміти досягнуті авторкою результати на достатньому рівні.

У першому розділі “Теоретичні передумови дослідження формування образу політика у сучасних американських політичних масмедійних карикатурах” описано та узагальнено ключові теоретичні підходи до вивчення понять «дискурс», «політичний та масмедійний дискурси», «мультимодальність», встановлено формальні ознаки політичних масмедійних карикатур та висвітлено методологію та методіку дослідження формування образу політика в американських політичних масмедійних карикатурах. Вивчення американських політичних масмедійних карикатур ґрунтується на системному підході, що уможливує дослідження мультимодальності політичних масмедійних карикатур. Обґрунтовано, що невербальні елементи надають політичним масмедійним карикатурам нових вимірів, урізноманітнюють форми подачі інформації.

У другому розділі “Взаємозв’язок та взаємозалежність вербальних і

невербальних засобів у сучасних американських політичних масмедійних карикатурах” розглянуто структурно-семантичні особливості вербальних та невербальних складників у політичних масмедійних карикатурах; ідентифіковано два типи політичних масмедійних карикатур (невербалізовані та частково вербалізовані); описано кореляцію вербальних та невербальних засобів як складників сучасних американських політичних масмедійних карикатур; проаналізовано функційні особливості складників політичних масмедійних карикатур. Застосування функційного підходу сприяло вивченню функціонування мультимодальних елементів та ідентифікації низки функцій, які вони виконують.

У третьому розділі “Актуалізація засобів мультимодальної стилістики у формуванні образу політика у сучасних американських політичних масмедійних карикатурах” окреслено стилістичні прийоми та проаналізовано метафору, метонімію, метафтонімію, алегорію, гру слів, алюзію як засоби репрезентації образу політика в американських політичних масмедійних карикатурах; сформовано портрети американських політиків крізь призму досліджуваного матеріалу. Установлено, що мультимодальні компоненти дають змогу виявити соціокультурні цінності та орієнтири американських спільнот, змалювати портрети політиків шляхом аналізу невербальних складників. Обґрунтовано, що в англомовному масмедійному комунікативному просторі існує низка зображень, які слугують певними ідентифікаторами американського суспільства. Наголошено, що невербальні компоненти, які відображають американські цінності, реалії та стереотипи, які укорінилися в соціумі, не потребують додаткових пояснень. За кожним із них стоїть певна історія чи подія, внаслідок яких вони увійшли до масмедійного середовища.

Дисертантка успішно досягнула поставленої *мети*, що полягала у дослідженні структурно-семантичних, функційних та стилістичних

іншої держави, 10 – у матеріалах наукових конференцій.

6. Побажання та дискусійні зауваження до змісту дисертації.

Ураховуючи викладене вище, маємо всі підстави стверджувати, що дисертація підготовлена відповідно до вимог, і відповідає викликам сучасної лінгвістичної науки. Підкреслюючи високий науковий рівень цієї праці, звертаємо увагу на кілька запитань та зауважень, на які дисертантка зможе відповісти під час дискусії:

1. На с. 8 представлено матеріал дослідження, а саме сучасні американські інтернет-ресурси політичного спрямування, які містять політичні масмедійні карикатури, що репрезентують поточні суспільно-політичні явища в межах спеціальної рубрики інформаційного ресурсу, або функціують як самостійні джерела інформації без додаткового текстового супроводу (*"The Week"*, *"The Economist"*, etc). Виникає запитання, чому авторка не вважала необхідним дослідити карикатури у соціальних мережах, зокрема у Твіттері, яким політики послуговуються дуже часто, і саме там знаходимо їх миттєву реакцію на події та персоналії.
2. У підрозділі 1.3 дисертантка пропонує детальний опис карикатури як жанру політичного дискурсу, репрезентуючи її як «унікальний засіб комунікації, що посідає проміжне місце між зображувальним мистецтвом та літературою», а також, якому очевидно притаманні ознаки політичного та масмедійного дискурсів. З огляду на це, вважаємо, що було б доречно запропонувати чіткіше формулювання ознак приналежності карикатури до кожного з цих дискурсів і прокоментувати запитання: Які саме характерні риси дозволяють віднести карикатуру до жанрів політичного (а не масмедійного) дискурсу? На с. 41 читаємо, що «мультимодальна політична масмедійна карикатура є жанром політичного масмедійного дискурсу». Вважаємо за необхідне пояснити, що таке «політичний масмедійний дискурс», чи є він окремим видом дискурсу. Також

певного висвітлення потребує питання жанрової організації цього дискурсу і місце карикатури у класифікації жанрів: політичного, масмедійного чи політичного масмедійного дискурсу. Аналіз характерних ознак політичного дискурсу репрезентованих у карикатурі був би доречним і на с. 29–30, де авторка дискутує про диференційні ознаки сучасних англомовних мультимодальних масмедіа та про зв'язок політичного дискурсу із масмедійним.

У цьому ж розділі 1.3 значну увагу приділено історичним фактам стосовно розвитку поняття «карикатура», здійснено диференціацію карикатур, але виникає запитання саме щодо політичної масмедійної карикатури, яким є її визначення і як трансформувався цей жанр, зважаючи на сучасні реалії у світі, на розвиток інформаційних технологій, чи відбулися зміни у природі, функціях, засобах творення цього жанру?

3. На с. 42 авторка висуває цікаву гіпотезу про те, що «Слугуючи візуальним образом політична масмедійна карикатура дозволяє актуалізувати емоцію та ставлення її продуцента до зображених героїв, їх вчинків та дій. З допомогою такого типу рисунка карикатуристи передають те, що знаходить миттєву реакцію у суспільстві.» На с. 122 знаходимо, що «Політична масмедійна карикатура є дзеркалом реакції суспільства на ті чи інші події», що очевидно суперечить попередній думці авторки.

З огляду на ці дві протилежні тези виникає запитання, яким є насправді суть цього процесу, карикатуристи формують чи відображають суспільну думку щодо суспільно-політичного життя?

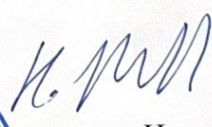
4. Розділ 2.2 присвячений розгляду кореляції вербальних та невербальних засобів сучасних американських політичних масмедійних карикатур. На нашу думку, попри детальний та вичерпний аналіз ілюстративного матеріалу, доречно було перелічити та виокремити, які ж саме вербальні та невербальні засоби творять

політичну карикатуру сьогодення, запропонувати їх типи та кількісні співвідношення.

7. **Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.** Здійснений аналіз дисертації свідчить, що результати роботи є новими, вони отримані авторкою самостійно. Ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертаційному дослідженні Федік Юлії Михайлівни не виявлено.
8. **Загальна оцінка дисертації.** Дисертаційна робота Федік Юлії Михайлівни є ґрунтовною завершеною науковою працею. Дисертація «Мультимодальні засоби маніфестації образу політика (на матеріалі американських масмедійних карикатур)» повністю відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказові Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023, а її авторка, Федік Юлія Михайлівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Наталія КАЩИШИН

Підпис Кащишин Н. Є. засвідчую
Вчений секретар Львівського національного
Університету імені Івана Франка

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА